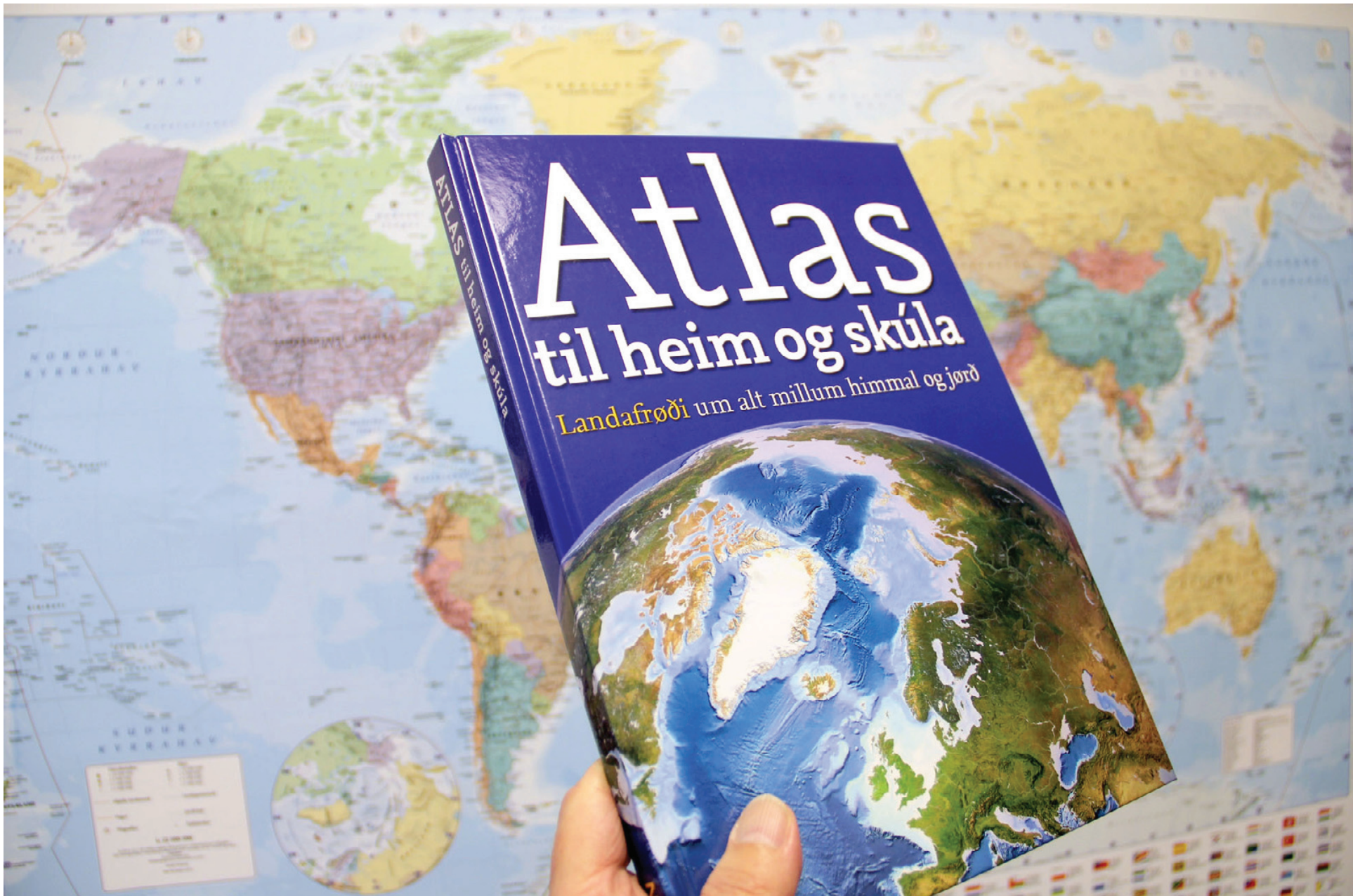

UMMÆLI

vit eiga at geva út eitt atlas á føroyskum, var tað ikki fyri tilfarið um Føroyar.

Sum heild eru føroysku týðingarnar á góðari leið. Mær dámar betur at stava Evropa við u heldur enn v, og tað sama sigi eg um Avstralia, men eg boyggi meg fyri yvirmaktini. Eg undrist eitt nú á týðingina Osiania, sum eg helt kundi verið ein russisk babuskja og ikki ein heimspartur.

Ein framúr lærubók

Tað stendur annars øgiliga nógv í hesum nýggja atlassinum, men tað er eisini nógv, sum ikki stendur í.

Tey vanligu kortini eru eyðkend, og tey eru á tremur við upplýsingum. Hesi kortini eru hinvegin ikki so nógv í tali, sum tú kanska hevði roknað við, tí í atlassinum er eisini hópur av øðrum kortum, talvum, diagrammum, grafum og stabbamyndum. Og tað boðar frá, at hetta atlasið fyrst og fremst er ein lærubók til skúlabrúks og at síggja til ein framúr lærubók.

Her eru møguleikar hjá næmingum í framhaldsdeild fólka-skúlans og teimum í miðnáms-skúlunum at gera seg kunnugan við teir arbeiðshættir, sum verða brúktir í frágreiðandi landafrøði. Næmingarnir kunnu læra at lesa ymisk kort, máta frástøður, meta um støddir, gera samanberingar, síggja gongdir og rák, eygleiða hvar fólk og vinnulív stóðast og kanska hví. Sum nakað forkunnugt

kunnu næmingarnir læra seg at lesa býarkort við gøtunøvnum og áhugaverdum støðum at fara til, og tað er gott at duga, tá ið tú fert at ferðast.

Til ber t.d. at læra næmingarnar sambandið millum lutfall og neyvleika, og at tosa um ymisk sløg av niðurfellingum á kortini. Eg billi mær inn, at nógv av hesum nýðist lærarin at greiða næmingunum frá og loyva teimum at royna seg við í tímunum.

Eitt annað verður at greiða næmingunum frá, at norður og suður og eystur og vestur ikki bara eru heraðshorn, men eisini siga okkum okkurt um útbreiðslu av ávísum politiskum og landafrøðiligum viðurskiftum. Tað er undrunarvert, at fátækraváðin er størri sunnast í bæði Føroyum (s. 46) og Italia (s. 93), hví tað nú man vera.

Eg sigi fyri meg, nú eg blaði í hesum fina atlassinum, at eg eri næstan farin at leingjast aftur í skúla.

Tað hevur tó sítt at siga, at hetta atlasið fyrst og fremst er ein lærubók. Nógv av tilfarinum eru dømi, sum verða brúkt um einstakt evni ella fyribrigdi á einum ávísu stað. Dømi um okkurt annað verður so víst á øðrum stað. Hetta ger, at talan er ikki um eitt av teimum stóru og meira víðfevndu atlassinum, sum taka næstan alt við. Kortini skalt tú vera óvanliga krevjandi, um tú ikki fært okkurt ella rættiliga nógv við í hesum

nýggja atlassinum, eisini um tú ert vanligur brúkarari.

Við so nógvum upplýsingum tøkum, sum her í hesum atlassinum, stingur seg tó upp spurningurin, um næmingarnir eisini fara at læra kritiska støðutakan til upplýsingar. Eitt nú hvussu tað ávirkar samfelagið, at fólk flyta so nógv úr og til Føroyar. Vit vita, at nógva fráflytingin avlagar fólkatalspyramiduna, men hon ger iva-leyst eisini, at t.d. arbeiðsloysið í Føroyum er minni, enn tað annars hevði verið. Hesum rósa politikarar sær ofta av, men gloyma at siga allan sannleikan. So her ræður um at vera varin.

Annars er umfatandi navnaskrá, so sum tað eigur í einum atlasi sum hesum. Eisini er hentur landafrøðiliga orðalisti, men eg helt meg tó varnast onkur landafrøðilig hugtøk, sum ikki eru tikin við í listan.

Føroyar eiga sín ruddiliga part

Føroyar eiga sum vituligt er sín ruddiliga part í atlassinum, 34 blaðsíður. Rói Højgaard á Føroya Dátusavni hevur teknað nýtt føroyakort til hesa útgávuna, og harumframt eru eisini nógvar upplýsingar á evniskortum, sum fleiri ikki hava verið at sæð á prenti áður. Tá talan er um føroyakortini havi eg ikki nógv at fýlast á, men tað undrar meg, at nógv fyribrigdi, sum eg hevði væntað vóru merkt av á kort-

unum, eru ikki við. Í eitt nú Hvalba fáa vit at vita, at har eru viti, kirkja og fornminni. Í onkrari aðrari bygd er bygdarsavn, vallaraheim ella kampingpláss. Men skúlar verða ikki nevndir, ikki ítróttavallir, bygda- og samkomuhús, bókasøvn, vinnuvirki ella stovnar. Sjáldan ella ið hvussu er ikki altíð. Eg kundi hugsað mær eina frágreiðing um hetta.

Eisini undrit eg á, hví flogvøllurin í Vágum at døma eftir teknlýsingunum á bls. 6 ikki er avmerktur sum meginflogvøllur, men bara sum lítill flogvøllur. Í mínum hugaheimi er hann, sjálvt um hann enn er tann einasti, okkara meginflogvøllur.

Vit fáa nógv at vita um íbúgva-viðurskifti, eitt sindur um okkara handil við útheimin, men eg sakni upplýsingar um okkara høvuds-vinnu, fiskileiðir o.a. Og hví er okkara samskiptiskaðal, SHEFA-kaðalin, ikki at síggja á kortunum?

Hinvegin eru nógvir spennandi upplýsingar at arbeiða við, og iva-leyst fáa næmingar okkurt at hugsa um, tá ið teir t.d. fara at samanbera og síggja, at samband er millum áseyðatal og lendið, sum sæst á eini lendislýsing fyri alt landið. Og undir partinum um norðurlond á bls. 50 ber til at síggja yvirlit yvir allar oljuleitiboringar í føroyskum øki.

Soleiðis sum atlasið er skipað ber væl til fleiri staðnis at samanbera føroysk viðurskifti við viðurskiftini í øðrum londum, og harvið

fáa vit eisini eina fatan av, at vit eru til í heimshøpi.

Eg havi annars ofta ynskt mær eitt meira fullfíggjað savn við upplýsingum um Føroyar, so kanska áttu tey á Námi og Birgir Kruse, ritstjóri, nú stóra arbeiðið við atlassinum er av, at umhugsa at tikið gamla Trap, bindið um Føroyar frá 1968, fram aftur og dagført tað. Tað hevði heilt vist verið fongur.

Gott at hvesa sær vitið við

Eg havi nakrar ferðir í hesum ummæli nevnt, at tú kanst loyva tær at ivast í, um vit hava brúk fyri einum føroyskum heimsatlasi. Eru tey útlendsku ikki líka góð, sum tað føroyska? Vit kundu eisini sagt tað øvugt, at her hava vit eitt føroyskt atlas, sum er líka gott og flott sum tey útlendsku.

Men hvat so við internetinum? Er prentaða bókin ikki burturoldað?

Her havi eg hug at svara tvørturímóti. Júst hetta nýggja prentaða atlasið er kærkomið, nú vit øll eru um at vera rakt av talgilda minnisloysinum. Vit sláa alt upp á netinum, og ongum nýtist at vita og minnast nakað longur. Tí er tað gott, at vit einaferð enn fáa høvi at vera burtur í onkrum, sum hevur tyngd og ikki sodnast ov lætt. At vit her fáa borið eitt verk fult av vitan, sum hvesir forvitnið og vitið, og í hesum føri enntá eitt vælaverk.